

ВСТУП

Національний університет “Львівська політехніка” – визнаний осередок науки та освіти, відомий в Україні та далеко за її межами. Історичний шлях університету тісно перегукується із загальною історією України, історією розвитку вітчизняної освіти та науки. Змінюються епохи і політичний статус Західної України, назви освітнього закладу, але ніколи не зупиняється у своєму поступі Львівська політехніка. Упродовж своєї історії вона залишається відданою своєму призначенню – підготовці висококваліфікованих фахівців.

Львівська політехніка – це університет з понад двохсотлітніми традиціями, який здобув міжнародне визнання та має загальноновизнаний імідж. Освітні й наукові досягнення у різних галузях науки ґрунтуються на синергії інженерних, природничих, економічних та соціогуманітарних шкіл. Фундаментальними принципами, що окреслюють ідеологію сучасної Львівської політехніки, є високий професіоналізм, академічна свобода та інституційна автономія, інноваційність у дослідженні та викладанні, довіра, повага та справедливість.

Сьогодні університету є чим пишатися, адже в оголошеному у вересні 2020 року глобальному рейтингу за версією компанії Times Higher Education Національний університет “Львівська політехніка” увійшов у категорію 501–600 університетів загального рейтингу. Львівська політехніка є одним з двох ЗВО України, які увійшли у цю категорію. Рейтинг Times Higher Education World University Ranking є одним з трьох найавторитетніших рейтингів університетів світу. Під час складання рейтингу враховують значущі для університету показники – освітня складова, науково-дослідницька діяльність, трансфер знань, а також міжнародне співробітництво.

Вже з перших років свого існування Львівська політехніка зарекомендувала себе потужним осередком науки й освіти в Європі, генератором технічних ідей та винаходів. На основі багаторічної теоретичної й експериментальної діяльності в університеті сформувалися відомі в Україні та за її межами наукові школи.

Запровадження інноваційної моделі розвитку економіки, орієнтація на високотехнологічні галузі та виробництво наукомісткої продукції є невід’ємними складовими стратегії розбудови України як сучасної розвиненої держави. Найважливішим чинником конкурентоспроможності країни, визначальним рушієм розвитку суспільства стає інтелектуальний потенціал. Саме тому дослідження історії становлення і розвитку вищої школи в Україні перебуває в центрі уваги науковців. Це пов’язано з перспективами нових наукових відкриттів, генерування технологічних ідей, продукування фундаментальних знань і практично значущих наукових розробок, оптимізація та підготовка висококваліфікованих спеціалістів. Вчені понад 150 освітніх закладів України у 1960–1980-х роках співпрацювали з провідними закладами вищої освіти, науково-дослідними установами та підприємствами інших республік СРСР. Прикладом такої співпраці є Національний університет “Львівська політехніка” – один із найстаріших технічних освітніх закладів України та Східної Європи. Упродовж 170 років тут накопичується досвід проведення НДР та поєднання її результатів з підготовкою фахівців і впровадженням у виробництво.

Організація науково-дослідної роботи в Львівському політехнічному інституті у період, що досліджується, залишається недостатньо вивченою. Головними особливостями розвитку науки у цей період були такі: укрупнення науково-дослідної роботи; поглиблення наукових пошуків; зосередження кращих наукових сил кафедр, лабораторій і факультетів для комплексного розв’язання найбільш важливих та перспективних наукових проблем; вибір тематики наукових робіт, що відповідала тодішнім завданням науки і передової техніки; впровадження у виробництво одержаних результатів. Тому висвітлення наукових здобутків вчених Львівської політехніки в історико-педагогічному дискурсі є актуальним науково-пізнавальним завданням сьогодення.

Результати НДР Політехнічного інституту знаходили своє втілення на виробництві та впливали на розв’язання важливих проблем тодішньої промисловості і підвищення науково-технічного рівня усього виробництва. Такий підхід, своєю чергою, прискорював розвиток науково-технічного прогресу, адже наука продукувала багато нових ідей і розробок, а виробництво їх реалізовувало, окрім того виробництво давало науці досконалі прилади та пристрої, що стимулювали розвиток науки. Значно прискорювалася результативність наукового пошуку за різними напрямками у Львівському політехнічному інституті (далі ЛПІ), а особливо найважливішими: електромашинобудування, радіо-

електроніка, дослідження і проектування залізобетонних конструкцій, хімія та хімічні технології. Новації вчених-політехніків сформували основу для проведення сучасних наукових досліджень щодо визначення ролі вітчизняних наукових шкіл у розвитку науки і техніки України.

Мета дослідження полягає у проведенні комплексного історико-педагогічного дослідження щодо розвитку освітньої та науково-дослідної діяльності у Львівській політехніці за окремими напрямками фундаментальних та прикладних наук і впливу наукових здобутків учених на розв'язання важливих проблем промисловості та підвищення науково-технічного рівня виробництва.

Для досягнення мети дослідження визначено такі *завдання*:

- 1) виконати історіографічний аналіз наукової літератури та сформувати джерельну базу дослідження;
- 2) охарактеризувати процес формування і доповнити хронологію розвитку науково-дослідної роботи в ЛПІ упродовж окресленого періоду;
- 3) окреслити основні напрями науково-дослідної роботи інституту у 1960–1980-их роках;
- 4) з'ясувати маловідомі факти діяльності видатних вчених ЛПІ, які своїми ідеями сприяли становленню та формуванню нових напрямів наукових досліджень;
- 5) обґрунтувати результати науково-дослідної співпраці колективів ЛПІ з провідними освітніми закладами та їх впровадження в промисловість.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період 1960–1980-х рр. Окреслений період характеризується інтенсивним розвитком радянської науки, яка значно стимулювала технічні розробки та сприяла їх впровадженню у виробництво. Висвітлення окремих аспектів проблеми дослідження спонукало до виходу за вказані хронологічні межі, звернення до надбань науковців попередніх і наступних років. Застосування такого методологічного підходу уможливило виокремлення історичних передумов, специфіки розвитку та організації науково-дослідної роботи в ЛПІ, а також визначення внеску вчених-політехніків у розвиток наукових досліджень на сучасному етапі.

Територіальні межі дослідження. Вибір проблеми дослідження та аналіз особливостей організації науково-дослідної роботи в ЛПІ, формування підґрунтя для ефективної взаємодії освіти, науки та виробництва вченими-політехніками зумовили окреслення територіальних меж дослідження, що охоплюють західну Україну, оскільки ЛПІ розташований у місті Львові. Проте

варто зауважити, що освітня і наукова діяльність ЛПІ сприяла формуванню й підготовці наукової еліти України, висококваліфікованого науково-педагогічного персоналу, провідних інженерів та вчених, які власними науковими здобутками сприяли вдосконаленню промислового виробництва та технологій і в інших містах України та за її межами.

Методологічну основу дослідження становлять принципи науковості, історизму й об'єктивності, діалектики, детермінізму, функціональності, системності тощо. У ході дослідження використано такі методи: метод статистичної обробки даних, системного і багатофакторного аналізу, класифікації, логіки, синтезу. З метою дослідження особливостей розвитку Львівської політехніки у визначений період використано проблемно-хронологічний, порівняльно-історичний, біографічний метод тощо.

Матеріали монографії можуть бути використані академічною спільнотою Львівської політехніки, науковцями, освітянами з метою ознайомлення з історією розвитку університету, а також науковцями для подальшого дослідження актуалізованих у дослідженні питань.